

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: En Almuefest

Citation: Goldschmidt, M. A.: "En Almuefest", i Goldschmidt, M. A.: *M. Goldschmidts Poetiske Skrifter*, udg. af A. Goldschmidt, 1896-98, s. 105. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-goldschmidt06tom-shoot-workid54998/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: M. Goldschmidts Poetiske Skrifter

III.

EN ALMUEFEST*)

*) Trykt i »Nord og Syd« 1852, men slutter sig i Indhold nær til de her meddelte Skildringer af Kjøbstadliv

Udg.

Min Fader ejede engang en Gaard i Valby og havde kjøbt den paa en Tid, da Kjøbstadfolk temmelig sjelden ejede Gaarde eller boede paa Landet, paa værnepligtig Jord, hvor deres Børn strax bleve indførte i Rullen. Valby Sognemænd saa med Hovedrysten paa Kjøbstadfamilien, der flyttede ind, og mente nok, at det var imod alle Regler. Karlene i Egnen indgik en Art Sammensværgelse; de vilde ikke tjene paa Gaarden, og det første Efteraar, da Vinterpløjningen begyndte, havde Fader ikke anden Hjælp end en Avlskarl og en Dreng, som han selv havde medbragt fra sit tidligere Opholdssted. Han fik Karle fra Kjøbenhavn; men Valby Karle gjorde dem ustyrlige, hvis de ikke alt vare det i Forvejen; hver Nat var der Spøgeri paa Gaarden, og Spøgelserne stjal baade Havre og Halm og Skinker og Mel. Saa maatte Fader tilsidst hjælpe sig med sine halvanden Mand og havde endda halvfjerdsindstyve Tønder Land at dyrke. Selv gik han og sled med fra Morgen til Aften; men Værket vilde

ikke fremmes endda, og om Aftenen standsede de hjemdragne Naboer ved Markskjellet, saa alvorlig paa Dagens Gjerning, rystede paa Hovedet og gik hjem.

En Morgen kom Fader efter Sædvane kjørende med sine halvanden Mand, en Plov og en Harve. Hvor hans Mark begyndte, syntes ham i Halvmørket, var der en stor Forsamling af Mænd, Heste og Vogne; han gav sig til at gnide Øjnene i den Tro, at han drømte endnu; thi det var rigtignok hans Drøm hver evige Nat. »Prr! Niels,« sagde han til Avlskarlen, »ser Du det?« — »Ja, Husbond, jeg ser det nok.« — »Hvad mon det kan være, Niels?« — »Ja, Husbond, hvad mon det dog kan være?« — »Christen,« sagde han til Drengen, »spring Du hen og se ad, hvem det er, der holder.« — »Det er os, Nabo,« sagde en Mand, der imidlertid havde nærmet sig, Søren Cortsen, Sognefogden; »vi har nu set Jer gaa og ase saa længe, og da vi Bymænd nu er færdige med vor Pløjning, saa har vi tænkt, at vi som gode Naboer og Gjenboer kunde hjælpe Jer, hvis I ellers ikke vil forsmå. Vi er her, alle Bymænd, og alle Byens Karle, og nu skal det gaa, som det var smurt, hvis I ellers vil give Æde til Bæsterne. For vi Andre vil arbejde paa egen Tæring.« — »Det kalder jeg godt Naboskab!« raabte Fader glad og greb Søren Cortsens Haand og gik saa hen og gav med Taksigelse de andre Bymænd Haanden.

Værket gik nu med den store Arbejdskraft strygende rask; paa et Par Dage vare Markerne pløjede, tilsaaede og harvede; men Naboerne vare ikke at bevæge til at modtage nogen Indbydelse og spise hos os. Til November havde Byens Karle opgivet Krigen, og vi fik gode Tjenestefolk.

Men nu kom en ny Ting i Vejen: de paa-stode, at Føden ikke var god, fordi Kokkepigen var fra Vordingborg; de kaldte den Kjøbstadmad, og saasnaart der blev sagt dem et ondt Ord, lode de Maden staa og gik om Aftenen paa Kroen, som ulykkeligvis laa ligeoverfor os; kom de svirende hjem, saa hed det, at de skulde dog have Noget at spise, naar der ikke var Mad i Huset. Juleaften var der almindelig Opstand, fordi Æbleskiverne ikke vare tillavede paa den gammeldags Maade, og Julemorgen kom de Alle berusede fra Kroen. Det Rygte gik da i Byen, at vor Gaard var et daarligt Madsted.

Fastelavn kom, og man stak til Straamanden. Dette er en Forlystelse, som er bleven sjelden, fordi den er overmaade kostbar, og man tillader sig den kun i et godt Høstaar. Dengang deltog kun de yngre Gaardmænd og Gaardmandssønnerne i Festen. Mellem Kroen og det modstaaende Hus var paa et Fundament anbragt en med Grene tildækket Tønde, og derfra ragede en Straamaand op, pyntet som Tyrk, i blaa og hvide Klæder, med rød Turban og besat med Guldbrokade og Glasperler. Deltagerne i Festen vare tilhest, ud-

klædte i æventyrlige Dragter; Cort Sørensen, Sognefogdens Søn, havde nok fra en Maskerade-garderobe i Kjøbenhavn lejet en Ridderdragt og saa helt stadselig ud med Lansen i Haanden paa den høje sortblissede Hest. Han var Anfører, og hans to Adjutanter vare Brødrene Jens Søren og Niels Søren, berømte af, at de den foregaaende Sommer, da Lansenererne fra Nestved vare indkaldte til Høstmanøver og laa indkvarterede i Valby, ene To havde banket fem Lansenerer. Ved Festen spillede et stort, ridende Musikkorps, især Trompetere og Basunblæsere; hele Tiden, medens man En efter En red og stak til Straamanden og søgte at løfte ham op paa Lansespidsen, spillede de en særegen, simpel, ensformig Melodi, som jeg aldrig senere har hørt igjen. Naar man havde redet en halv Times Tid, gav Formanden Tegn, og saa blev der dannet et stort Tog; forrest red Cort Sørensen, derpaa Adjutanterne Niels Søren og Jens Søren, saa kom Musikken og endelig alle Deltagerne parvis; Toget saa dejligt, gammelridderligt ud, naar det saaledes i de spraglede Dragter og med de vajende Lansevimpler drog hen ad den brede, snedækte Gade. Det søgte da hvergang en Gaard, og Portene paa alle Byens Gaarde stode paa vid Gab, ligesom ventende med Længsel. I Porten blev blæst en Fanfare; man red ind i Gaarden, Cort Sørensen lod udføre forskellige Evolutioner, hvorpaa man steg af, gik ind og blev beværtet med det Bedste, Husct formaaede.

III

Vor store røde Port stod aaben som de andre; men hele Dagen kom Toget ikke til os. Hvergang de red forbi til Naboer og Gjenboer, sagde Cort Sørensen højt: »Kirstine Hansdatter er ikke hjemme!» Saaledes hed nemlig den forrige, afdøde Ejerinde, der havde været berømt for sit Saltmadsfad. Vi Børn følte den Skam, der overgik vor Gaard, saa dybt, at vi stode og græd bag Portstolperne og knap vovede at se paa Festen, der syntes at være gjort for alle Andre, kun ikke for os. Hvergang Toget saadan var redet forbi, sagde Fader: »De skal hverken have Vaadt eller Tørrt, naar de komme!» Men imidlertid stod Bordet dækket, og han lod ikke tage af Bordet. Hvilken sørgmodig Aften, da Mørket var kommet og alt Haab slukt! Vi Børn gik ikke engang ned i Borgestuen, men sad stille hos vore Forældre, der syntes os tavse og mismodige at stirre ind i Ilden, som knitrede i den store Ovn.

Men næste Dag begyndte Festen igjen, efterat der hele Natten var blevet sviret paa Kroen, og henad Formiddagen lød pludselig Trompeterne ude i vor Gaard. »Gud ske Lov, der er det!» raabte vi Børn og kom næsten til at græde af Glæde. Fader sagde: »Der er Ingen, der har havt Bud efter dem!»; men med et mærkelig opklaret Ansigt trak han i Hast Støvlerne paa og gik ud og bød dem Alle: »Glædelig Fest og velkommen!» — »Stig — af!» kommanderede Cort Sørensen og tilføjede dæmpet, men dog tydelig: »Kirstine Hansdatter er ikke hjemme!»

Men nu var der hos os dækket paa Kjøbstadvis, og vor store Stue saa rigtig hyggelig og smuk ud. Da Cort Sørensen kom marscherende ind i Spidsen for Adjutanter og Musikkorps, raabte han pludselig: »Hold Kjæft med Musikken!« og i den største Tavshed stillede Gaardmænd og Gaardmandssønner sig op langs Væggen, og de forlegne Manerer passede underlig til de ridderlige Dragter. Men den store Hjertelighed, som var i Huset, gjorde lidt efter lidt sin Virkning, og Gjæsterne kom i fuldstændig godt Lune, da der blev budt dem Sildesalat. Denne simple Ret, der er saa velgjørende efter Nattesvir, var dengang ukjendt i Byen, og en Brændevin, hvorpaa vi selv havde sat Perikum, smagte overordenlig godt dertil. Derhos var der Vin paa Karaffer, i Stedet for som i de andre Gaarde paa Flasker, og et lille Glas deraf tog sig bedre ud end de andre Gaardes vældige Pæleglas. Endelig kom en Budding, der stod i lys Lue, og nu toge Gjæsterne Husets Børn paa Skødet — om denne rene Ild blev Gjæstevenskabet sluttet.

Da de red ud af Gaarden, raabte Cort Sørensen: »Kirstine Hansdatter er hjemme!« og dette Ord blev længe efter i Valby brugt til at betegne, at man var bleven godt beværtet.

Festen blev fortsat om Natten og næste Dag; men paa denne tredje Festdag vare Mænd og Karle ganske askegraa i Ansigtet, rødøjede og hæse, vaklede paa Hestene og maatte styrke sig med overordenlig megen Drik; der var noget

Vildt og Uhyggeligt ved den hæse Larra og den skrigende falske Musik, da de om Formiddagen kom ridende ind i vor Gaard. De havde imidlertid udtænkt et Tillæg til Festen, en Tak for god Beværtning. Fader havde i en Uges Tid staaet i Handel med Prangeren Lille Jens Jørgen om en Ko, som han holdt i høj Pris, fordi den var »usædvanlig fin i Huden«; hans sædvanlige Mundheld var: »Du er fin i Huden, min Bro'er, Dig kan jeg bruge!« og den lille graa Ko fandt han, som sagt, usædvanlig fin. De førte ham nu med i Toget, ganske drukken; han sad baglængs paa sin Ko, og baade han og Koen bleve førte i Triumf ind i vor Storstue, Møblerne bleve skudte tilside, og Toget drog tre Gange rundt under Trompeternes Fanfare; Prangerens Hat var anbragt paa Koen paa saadan Maade, som man havde anset hensigtsmæssigst for Stuens Renhed. Endelig standsede man, dannede Kreds om Koen, solgte den til Fader og drak Lidkjøb over den, hvorpaa Toget atter ordnede sig og med Musik bragte Koen over i Stalden.

